

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

Förskolläraryrket 210hp

EXAMENSARBETE

"Att knyta an, en livsviktig uppgift"

En kvalitativ intervjustudie med förskollärare

Malin Johansson och Mette Carlsson

Examensarbete för förskollärare 15hp

Halmstad 2017-09-05

Abstrakt

Vårt syfte med studien är att undersöka hur dagens verksamma förskollärare resonerar kring hur barn ges möjlighet till anknytning i förskolan och utifrån det kategorisera förskollärarnas olika åsikter. Studien har sin huvudsakliga utgångspunkt i relationell pedagogik men även inslag ur anknytningsteorin. Vi har använt oss av en kvalitativ data i form av semistrukturerade intervjuer med förskollärare. Intervjuerna genomfördes på två olika förskolor tillsammans med fem verksamma förskollärare. Vår analys har genomförts med hjälp av kvalitativ innehållsanalys där vi har kategoriserat förskollärarnas olika åsikter i relation till våra vetenskapliga utgångspunkter.

Resultatet utifrån våra intervjuer visar att dagens verksamma förskollärare har väl uttalade åsikter kring anknytningens betydelse för barns utveckling och lärande samt även hur de ser sig själva som anknytningspersoner. Det fanns vissa svårigheter med att identifiera olika kategorier då flera av respondenterna uttryckte liknande åsikter.

Vi har utifrån våra intervjuer och vetenskapsteoretiska utgångspunkter, identifierat och skapat oss en överblick över vilka olika kategorier som idag råder bland dagens verksamma förskollärares åsikter kring anknytning. Studiens huvudsakliga slutsats är, utifrån förskollärarnas åsikter och de kategorier som har identifierats att anknytning har en betydande roll för barns lärande och utveckling samt att de olika kategorierna visar tydligt på vad förskollärarna anser är viktigt för anknytningen i förskolan.

Vi har blivit väl medvetna om hur vi vill förhålla oss till begreppet anknytning i förskolan och studien har gett oss nya tankar och idéer som vi kommer att ta med oss till vår kommande profession som förskollärare.

Nyckelord: Förskola, Förskollärare, Anknytning, Relationell pedagogik, Anknytningsteorin, Kvalitativ innehållsanalys

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	5
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	5
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	6
2 VETENSKAPSTEORETISK UTGÅNGSPUNKT.....	6
2.1 RELATIONELL PEDAGOGIK	6
2.1.1 <i>Educare</i>	8
2.2 BOWLBYNS ANKNYTNINGSTEORI	8
2.2.1 <i>Begreppsförklaring</i>	9
2.2.2 <i>Anknytning</i>	9
2.2.3 <i>Trygg bas</i>	9
2.2.4 <i>Anknytningsperson</i>	9
3 TIDIGARE FORSKNING.....	9
3.1 BETYDELSEN AV BARNGRUPPENS STORLEK I FÖRSKOLAN.....	10
3.1.1 <i>Sammanfattning</i>	11
3.2 FÖRSKOLLÄRARENS ROLL SOM ANKNYTNINGSPERSON	11
3.2.1 <i>Sammanfattning</i>	12
3.3 ANKNYTNINGENS PÅVERKAN FÖR BARNNS LÄRANDE OCH UTVECKLING.....	12
3.3.1 <i>Sammanfattning</i>	13
4 METOD	14
4.1 URVAL OCH UNDERSÖKNINGSGRUPP	14
4.2 SEMISTRUKTURERADE INTERVJUER	14
4.3 GENOMFÖRANDE AV INTERVJUER	15
4.4 TRANSKRIBERING	16
4.5 ANALYSPROCESS	17
4.6 ETISKA STÄLLNINGSTAGANDEN	17
4.6.1 <i>Etiska dilemman</i>	18
4.7 STUDIENS TILLFÖRLITLIGHET.....	18
4.8 ANALYSVERKTYG.....	19
4.8.1 <i>Kvalitativ innehållsanalys</i>	19
5 RESULTAT OCH ANALYS	19
5.1 TEMA: BARNGRUPPENS STORLEK.....	20
5.1.1 <i>Kategori: Mindre barngrupper påverkar barn positivt</i>	20
5.2 TEMA: OMSORG, LÄRANDE OCH UTVECKLING	22
5.2.1 <i>Kategori: Omsorg, lärande och utveckling ska gå hand i hand</i>	22
5.3 TEMA: RELATIONER I FÖRSKOLAN	23
5.3.1 <i>Kategori: Viktigt med goda relationer</i>	23
5.4 TEMA: PEDAGOGENS ROLL	25
5.4.1. <i>Kategori: Pedagogens viktig som anknytningsperson</i>	25
5.5 SAMMANFATTNING RESULTAT.....	27
6 DISKUSSION.....	27
6.1 METODDISKUSSION.....	27
6.2 RESULTAT OCH ANALYSDISKUSSION	29
7 DIDAKTISKA IMPLIKATIONER	30

8 SLUTSATS	31
9 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	32
10 FÖRFATTARNAS DISPOSITION	32
REFERENSER	33
BILAGA 1 SAMTYCKESBLANKETT.....	36
BILAGA 2 INTERVJUGUIDE	37

Förord

Det här examensarbetet avslutar vår förskolläraryr utbildning 210 hp vid högskolan i Halmstad och motsvarar 15 hp. För att vi överhuvudtaget ska ha kunnat genomföra vårt arbete har vi tagit hjälp av olika personer.

Vi vill nu tacka alla de personer som har varit med och bidragit till vårt examensarbete. Vi vill tacka de förskolor och de personer som har samtyckt till och ställt upp på våra intervjuer och som har gjort det här möjligt för oss. Men framförallt vill vi tacka våra familjer som har stöttat och visat förståelse under de här 10 veckorna, utan er hade inte det här gått hela vägen fram.

Vi vill även tacka våra klasskompisar och handledare som efterhand har gett oss feedback på vårt skrivande. Särskilt tack vill vi ge till dig, Magdalena Salawa som har stöttat oss lite extra under denna period, TACK!

Hoppas på en intressant och givande läsning!

Halmstad 2017-07-06

Malin Johansson & Mette Carlsson

1 Inledning

En förutsättning för att barn ska trivas och våga utforska i förskolan är att de behöver minst en vuxen att knyta an till, någon som kan trösta och vara en tillfällig ersättare för vårdnadshavaren (Hagström 2016). Anknytning är en av våra starkaste känslomässiga relationer och vi har också ett medfött behov av att knyta an till personer i vår närhet (Bowlby 2010).

Skolinspektionens (2016) rapport om kvaliteten i förskolan visar på att personaltäthet och barngruppernas storlek har en betydande roll för barn, trots detta blir barngrupperna bara större. Att barngrupperna blivit större påverkar barnen eftersom det kräver tid att skapa anknytning och för att ett lärande ska ske krävs det att pedagoger fokuserar mer på barns anknytningsbehov (Sundström, 2012). Anknytningen är det band barn har till de närmsta vuxna i deras omgivning, som oundvikligt växer fram hos dem, att knyta an är nödvändigt för överlevnaden (Kihlbom, 2009). Finns förståelsen för anknytning kan det leda till framgång i förskolans verksamhet (Hagström, 2016). Trots detta är lärandet påväg att ta över då förskolan blir en allt mer skolförberedande institution hellre än livsförberedande (Lewenhagen, 2013).

Med hjälp av kvalitativ innehållsanalys kan människors åsikter kategoriseras kring olika ämnen (Granheim-Hällgren & Lundman, 2012). Det här görs enligt oss bäst genom intervjuer där anknytningsteorin och relationell pedagogik tillämpas för att förstå anknytningens betydelse för barns lärande och utveckling. Genom att intervjua och samtala med verksamma förskollärare och ta del av deras åsikter kring hur barn ges möjligheter till anknytning i förskolan kan vi identifiera de olika kategorier som går att urskilja utifrån deras åsikter.

1.1 Problemformulering

Skolverket (2016) har tydliga uppdrag när det kommer till att möta och tillgodose varje barns behov i kombination med utveckling och lärande. Vi ifrågasätter dock förskollärares förhållningssätt kring just anknytning och om det faktiskt har en given plats i dagens förskolor. Eftersom mycket tyder på att anknytning är betydelsefullt redan från barnets mycket tidiga ålder anser vi att det här är ett ämne som är viktigt att lyfta upp till ytan. Stiftelsen Allmänna Barnhuset (2007:5) understryker och menar att knyta an är en livsviktig uppgift. Med det här i åtanke framhåller vi att eftersom förskolans strävan är att lägga grunden för ett livslångt lärande är det viktigt att förskollärare bemöter och förhåller sig kring begreppet anknytning. Därav anser vi att det är viktigt att undersöka förskollärares åsikter kring hur barn ges möjligheter till

anknytning i förskolan eftersom det är de som finns där och ska möjliggöra en anknytning för alla barn i förskolan.

1.2 Syfte och frågeställningar

Med hjälp av att intervjua dagens verksamma förskollärare om hur barn ges möjlighet till anknytning i förskolan vill vi kategorisera de olika åsikter som framkommer.

- ❖ Vilka olika kategorier går att identifiera i samtal kring anknytning?

2 Vetenskapsteoretisk utgångspunkt

Vår studie har som avsikt att undersöka hur förskollärare resonerar kring hur barn ges möjligheter till anknytning i förskolan. Studien har som huvudsaklig utgångspunkt relationell pedagogik men vi kommer även att ta avstamp i anknytningsteorin, vilka båda lyfter mänskliga möten och tillitsfulla relationer som centrala aspekter. Relationell pedagogik lyfter relationer, mänskliga möten och kommunikation som centrala delar medan anknytningsteorin lyfter relationernas betydelse för anknytningen. Vårt val att belysa relationell pedagogik som vår huvudteori grundar sig i studiens pedagogiska framtoning. Då vår studie fokuserar på anknytningens betydelse kan det verka underligt att anknytningsteorin inte får ett större utrymme. Men eftersom den har psykologiska aspekter har vi valt att inte ha den som vår huvudteori då vi inte vill undgå studiens pedagogiska ansats. Dessa båda perspektiv i kombination med varandra blir relevanta för vår studie då vi vill belysa begreppen anknytning, relationer, lärande och utveckling.

2.1 Relationell pedagogik

I relationell pedagogik benämner Aspelin och Persson (2011) utbildning som ett helhetsbegrepp, vilket de menar inkluderar de olika skolformerna från förskola till gymnasium, och för att underlätta för deras läsare benämner de personalen som lärare och barnet som elev. I vår studie syftar vi på förskola, förskollärare och barn, men kommer dock att behålla Aspelin och Perssons benämningar, utbildning, lärare och elev.

Aspelin och Persson (2011) menar att inom relationell pedagogik ses relationer, kommunikation och mänskliga möten som centrala delar. Relationell pedagogik grundar sin tanke på att människan växer, utvecklas och lär sig saker i relationer. Författarna menar även

att utbildningsinstitutioner i första hand bör ses som en betydelsefull mötesplats mellan människor. Om man har en relation till varje elev har man möjlighet att se vilka förutsättningar och behov eleverna har. För att det ska vara möjligt att bygga relationen måste eleven godta och acceptera relationen genom att motta lärarens handling samt och visa att hen förstår dess mening.

De menar inte att relationell pedagogik är en sorts teoretisk konstruktion, utan snarare att det är verkliga händelser som utgör och är en relationell pedagogik. Författarna preciserar fyra olika nivåer av relationell pedagogik;

- *Pedagogiska möten*, vilket innebär möten mellan två parter, till exempel lärare och elev. Läraren uppmuntrar eleven till dess mänskliga mognad och båda parterna blir delaktiga i en gemensam process. Läraren bemöter eleven som person, upplever vad eleven upplever och svarar på ett sådant sätt som är produktivt. Det här gör att eleven bekräftas, får en hint om eventuell väg framåt och tar sedan det klivet på egen hand. Författarna menar att sådana här tillfällen inte skapas av läraren utan denne bör verka för att sådana möten blir möjliga.
- *Pedagogiska tillvägagångssätt*, framhåller att relationer är av stor betydelse i utbildningen och medverkar för att inspirera elevens deltagande i relationella processer. Läraren ska målmedvetet arbeta och verka för att relationen mellan denne och elever, mellan elever och mellan eleven och andra aktörer är meningsskapande.
- *Pedagogisk rörelse* är alla de skolor och pedagogiska sammanhang där man på ett planerat sätt arbetar för en utbildning som bygger på relationernas betydelse.
- Den fjärde och sista nivån av relationell pedagogik utgör en teoretisk diskurs om utbildning, en sammanställning av olika begrepp som tillämpas på barns och ungas fostran och kunskapsutveckling. Diskursen kan bidra till att framhäva, analysera och diskutera fenomenen inom de olika nivåerna.

Relationell pedagogik står inte för modeller, metoder eller recept som ska följas, utan det står för något som lärare världen över ägnar sig åt i detta nu (Aspelin och Persson, 2011). De menar att vi bör fokusera på det som är viktigt och värdefullt i utbildningen, därför vill de sträva efter

en perspektivförskjutning, i rörelse från separata individer och kollektiva konstruktioner mot relationer. De poängterar att relationer är grunden för och det egentliga målet med pedagogisk verksamhet. Författarna menar vidare att relationer är viktiga för elevens kunskapsutveckling eftersom förmågor och färdigheter växer fram inom relationer. En förskollärare som utgår från förskolans kunskapsuppdrag, men som försummar relationer har enligt det här synsättet inte lyckats.

Siraj-Blatchford (2002, ref. i Aspelin & Persson, 2011) forskning poängterar att det finns positiva effekter av att barn vistas i lärandemiljöer som möjliggör och uppmuntrar till tillitsfulla relationer, omsorg och dialog. Aspelin och Persson (2011) menar att i dagens svenska förskolor med dess styrdokument är omsorgstanken väl uttalad, där förskolan strävar efter att sammanlänka lärande och omsorg.

2.1.1 *Educare*

Halldén (2016) menar att begreppet omsorg betyder att ett arbete genomförs omsorgsfullt och det är ofta associerat till kärlek och omtänksamhet. Halldén (2007) menar med begreppet *educare* att omsorg och lärande ska ses som en helhet och alltid hänga samman. Även internationellt har utbildning, lärande och omsorg fått fäste och mynnat ut i begreppet *educare* (Aspelin & Persson, 2011). Vidare framhåller författarna att vi inte kan identifiera situationer då barn lär sig, från situationer då barn inte lär sig, omsorg är pedagogik och pedagogik är omsorg. Internationella utvärderingar som gjorts visar att *educare*-modellen kan innebära grunden för hur en förskola med god kvalitet kan utformas (Aspelin & Persson, 2011).

2.2 Bowlbys anknytningsteori.

Bowlby (2010) arbetade under 1950-talet för WHO där han hade i uppdrag att ge stöd åt barn som separerats från sina föräldrar. Han kom då fram till hur viktig den tidiga omvårdnaden var för att kunna hantera senare livshändelser. Det här blev grunden och uppstarten för hans teorier om anknytning. Han menar vidare att anknytningsteorin handlar om nära och känslomässiga relationer och deras betydelse för individens utveckling.

Bowlby (2010) inledde ett samarbete med psykologen Mary Ainsworth, där han var intresserad av anknytning som ett mänskligt fenomen medan Ainsworth var intresserad av att studera olika typer av anknytningsstrategier som barnet använder sig av, vilket resulterade i att de kompletterade varandra fördelaktigt. Bowlby (2010) och Mary Ainsworth arbetade sedan med

att undersöka anknytningens betydelse för barns sociala och emotionella utveckling. Bowlby (2010) menar att ett barn under sitt första år knyter an till en person för att senare utöka mängden anknytningspersoner.

2.2.1 Begreppsförklaring

Här nedan presenterar vi kortfattat några av de begrepp som är centrala för anknytningsteorin vilka är tänkta att underlätta läsarens förståelse för uppsatsens innehåll och dess innebörd.

2.2.2 Anknytning

Anknytning avser en varaktig inre representation av relationen till en vuxen, vilken inbegriper en stark tendens att söka dennes närhet vid behov. Att vara anknuten till någon är även en av våra starkaste känslomässiga relationer vi människor skapar (Bowlby, 2010).

2.2.3 Trygg bas

Trygg bas är ett av det mest centrala begreppet inom anknytningsteorin, med det här menar Bowlby (2010) att barnets vårdnadshavare ska utgöra en trygg tillflykt, en bas från vilken barnet kan ge sig ut i världen utanför och till vilken det kan återvända med vetskap om att bli välkomnat när det kommer dit, få fysisk och känslomässig näring, bli tröstat om det är ledset och lugnat om det är oroligt.

2.2.4 Anknytningsperson

Bowlby (2010) menar att barn väljer den *primära* anknytningspersonen under det första levnadsåret för att senare kunna lägga till andra anknytningspersoner, de primära anknytningspersonerna är oftast vårdnadshavarna. Han framhåller även att under barnets tid i förskolan ska pedagogerna fungera som ersättningspersoner för vårdnadshavarna och blir då *sekundära* anknytningspersoner.

3 Tidigare forskning

Nedan kommer vi att redogöra för relevant forskning kring betydelsen av barngruppens storlek i förskolan, förskollärarens roll som anknytningsperson samt anknytningens påverkan för barns lärande och utveckling. Under rubrik barngruppens storlek kommer vi att lyfta forskning kring hur barngruppens storlek kan påverka barns lärande och utveckling. Vår andra rubrik, förskollärarens roll som anknytningsperson innefattar forskning om vikten av att pedagoger ska fungera som anknytningspersoner för barnen i förskolan. Under den sista rubriken

anknytningens påverkan för barns utveckling och lärande lyfter vi forskning som belyser anknytningens betydelse för barns utveckling och inläring. Den tidigare forskning som vi valt ut blir relevant för vår studie då vi vill undersöka hur dagens förskollärare resonerar kring hur barn ges möjlighet till anknytning i förskolan samt hur det här kan påverka deras lärande och utveckling.

3.1 Betydelsen av barngruppens storlek i förskolan

I slutet av 1980-talet togs det en rad politiska beslut som ändrat förutsättningarna för förskolan i Sverige idag. Besluten resulterade i en ökning av barngrupperna (Ekström, 2007). Ekström genomförde en studie om förskolans pedagogiska praktik där syftet var att ge en ökad förståelse av hur förskolans arbetslag utformar och realiserar den pedagogiska praktiken och hur verksamhetens förutsättningar påverkar processen. Ett av resultaten som framkom i hans studie visar att barngrupperna i förskolan blivit allt större vilket påverkar pedagogers möjligheter att kunna tillgodose barnens anknytningsbehov. Ekströms forskning går i linje med Rosenqvists (2014) forskning där hon i sin avhandling belyser barngruppernas storlek och dess påverkan i förskolan. Studien är genomförd med hjälp av enkäter som har skickats ut till förskollärare över hela Sverige. Enkäten bestod av två öppna frågor om barngruppens storlek som skulle bilda underlag för hennes studie. Syftet med studien var att bidra med kunskap om barngruppens betydelse och dess olika villkor både för arbetslaget och för barnen när det kommer till möjligheter för lek, lärande och välmående. Resultatet visar på att små barngrupper i kombination med personaltäthet har stor betydelse för barns utveckling och lärande i förskolan.

När Williams, Sheridan och Pramling (2016) genomförde sin studie om barngruppens storlek i förskolan fick de fram resultatet att barngruppens storlek är viktigt att studera eftersom den har en betydande roll för barns utveckling och lärande. Författarna poängterar även att barn har under förskoleåren en hög utvecklingspotential. De lär, utvecklas och skapar sociala relationer med andra barn och vuxna. Barngruppens storlek kommer därmed att ha en avgörande roll, både kring förskolans kvalitet och dess villkor för barns lärande. Författarna menar även att ju fler barn det finns i barngruppen desto färre möjligheter skapas för kommunikation mellan barn och vuxna, även relationer mellan barn kan påverkas.

Kihlbom (2009) har sammanställt forskning om det lilla barnets utvecklingspsykologi som bland annat lyfter barngruppernas storlek och pedagogtäthet. Han menar att det här är något

som behöver tas hänsyn till i den pedagogiska verksamheten då dessa faktorer spelar roll för barns anknytning. Finns det inte tid och plats för barnens möjligheter att skapa anknytning blir lärandet på så vis lidande. Han menar vidare att de stora barngrupperna får en negativ inverkan på barnen då anknytningen är en central del i deras utveckling, det vill säga hinner inte pedagogerna med alla barnen hämmas i sin tur deras möjligheter till anknytning och utvecklingen.

3.1.1 Sammanfattning

Ekström (2007) och Rosenqvist (2014) menar att storleken på barngruppen har betydelse för hur barn ges möjligheter att tillgodose sina anknytningsbehov. Vidare belyser Williams et al. (2016) att gruppernas storlek sin tur påverkar förskolans kvalitet och villkoren för barns lärande och utveckling. Kihlbom (2009) menar att stora barngrupper kan få en negativ inverkan för barns anknytningsmöjligheter.

3.2 Förskollärarens roll som anknytningsperson

Hagström (2010) har gjort en studie om kompletterande anknytningspersoner på förskolan, studien gjordes under tre år och författaren följde fyra pedagoger som blev ansvariga pedagoger för ett barn var. Hagström (2010) skulle utbilda pedagogerna om anknytning genom föreläsningar och handledningar. Pedagogerna i studien såg en tydlig förändring när barnen började knyta an till dem, från början var barnen tillbakadragna men de öppnade sig mer och mer både för de andra barnen och för de vuxna och ett samspel mellan barnen och de vuxna började ta form. Det tog dock ett tag innan barnen knöt an till pedagogerna och kände tillit till dem men allt eftersom pedagogerna visade närhet, trygghet och hade framförhållning i verksamheten lyckades de fånga barnen. Det framkommer i studien att stunder med barnet och dess anknytningspedagog medför att barnet så småningom själv kan ta initiativ och våga utforska.

Jovanovic, Brebner, Lawless och Young (2016) har gjort en studie där de intervjuat pedagoger för att undersöka hur de tänker kring sambandet mellan barns kommunikation och anknytningsroll. Pedagogerna beskrev likt Hagström (2010) att anknytningen till barnen byggs upp genom att de som pedagoger skapar tillit och trygghet för dem. De kom fram till att förskollärarna ansåg att det var viktigt att vara lyhörda inför varje barns behov för att på så vis bygga upp en tillitsfull relation mellan dem och barnen. På liknande sätt lyfter Buyse, Verschueren och Doumen (2009) i sin studie vikten av lyhörda pedagoger som visar närhet och

känslighet för barnen. Resultaten är baserade på observationer mellan förskollärare och barn och vilka visar på att lyhörda pedagoger nådde bättre framgång angående barns trygghet- och anknytningsbehov än de pedagoger som var mindre känslomässigt involverade i barnen.

Quan-McGimpsey, Kuczynski och Brophy (2011) behandlar tre olika domäner i sin studie som pedagoger använder sig av för att hantera nära relationer till barnen. Det framgår i studien att den personliga domänen dominerade när pedagoger skulle beskriva de intima interaktionerna. När pedagogerna talade om vikten av att tillmötesgå barnens behov av att vara nära, var anknytningsdomänen den mest framträdande när de skapade förutsättningar för barns nära relationer till sina pedagoger.

3.2.1 Sammanfattning

Hagström (2010) lyfter vikten av att vara anknytningspedagog eftersom det är betydelsefullt för barnens vidareutveckling. Jovanovic et al. (2016) och Buyse et al. (2009) belyser förskollärarnas roll som anknytningsperson och menar att de ska finnas där som en trygghet och vara lyhörda för barns behov. Buyse et al. (2009) forskning visar även att genom anknytningen till barnen kan pedagogerna tillmötesgå deras behov av närhet. Jovanovic et al. (2016) visar i sin forskning att pedagogers arbetssätt bör vara systematiskt för att barnen ska kunna känna sig trygga. Quan-McGimpsey et al. (2011) menar att pedagogernas förhållningssätt dominerar när de talar om barnens behov av att vara nära.

3.3 Anknytningens påverkan för barns lärande och utveckling

Veríssimo, Santos och Fernandes (2014) genomförde en studie där de undersökte relationen mellan hur förskolebarn gavs möjlighet att knyta an och deras inlärningsförmåga. Det här gjordes med hjälp av intervjuer och observationer. Resultaten visade på att det fanns ett tydligt samband mellan barns anknytningsmöjligheter och deras framtida inlärningsmöjligheter, de kom även fram till att barn som har fått goda anknytningsmöjligheter visade upp en bättre utvecklad social förmåga.

Anknytningens betydelse är även något som Cugas (2011) tar upp, hon gjorde en observationsstudie där hon framhäver sambandet mellan barns anknytning till pedagogerna och barnens sociala kompetens. Resultatet visade att de barn som hade en nära relation och en trygg anknytning till minst en pedagog samspelade oftare med andra barn. De barn som samspelade med andra barn utvecklade egenskaper som omtänksamhet, intelligens, uttryckte mer positiva

känslor och visade mindre osäkerhet och rädsla. Commodari (2013) har på liknande sätt som Cugmas (2011) bearbetat förskollärarnas påverkan för barns anknytningsmöjligheter. Commodaris (2013) studie undersökte hur förskollärares relationer till barnen kunde påverka anknytningen och deras framtida inlärningsmöjligheter, hon har erfarenhet av flera studier som gäller utvecklingen hos förskole- och skolbarn som berör anknytningsteorin. Hon undersökte 152 förskolebarn med hjälp av observationer på olika förskolor. Resultatet visade bland annat att den sociala och känslomässiga utvecklingen har ett samband med lärandet och den språkliga utvecklingen och att de barn som ges goda möjligheter till anknytning visade sig ha en bättre social kompetens.

O'Connors och McCartneys (2006) har gjort en metaanalys baserad på 99 studier om relationers betydelse mellan barn och lärare. Deras undersökning visar att det finns ett samband mellan relationer, trygg anknytning och högre framgång i skolan. De menar att om barn genom tidiga insatser fångas upp av sina lärare skapas det möjligheter att utveckla en trygg relation gentemot sin lärare vilket kunde bidra till den ökande framgången i skolan. Utifrån O'Connors och McCartneys (2006) undersökning är det av stor vikt att läraren fångar upp barnet i tid för att på så vis gynna deras lärande och utvecklande.

Jovanovic et al. (2016) menar att för att barn ska våga be om hjälp måste de känna trygghet och tillit till sina pedagoger. När barn känner denna trygghet tar de emot pedagogernas hjälp i utforskandet av förskolan och utvecklandet av relationer. På liknande sätt förespråkar även Commodari (2013) att trygga barn som ges möjlighet att känna sig säkra kommer bli framgångsrika i lärandet och utforskandet på förskolan.

3.3.1 Sammanfattning

Veríssimo et al. (2014) forskning visar ett tydligt samband mellan barns anknytningsmöjligheter och deras inlärningsmöjligheter. Likaså menar Commodari (2013) O'Connors och McCartneys (2006) att barn som ges goda anknytningsmöjligheter har ett starkt samband med deras möjligheter för lärande. Jovanovic (2016) menar att för att barn ska våga utforska måste de känna en trygghet till pedagogerna. Cugmas (2011) visar i sin forskning ett samband mellan barns anknytning till pedagogerna och deras sociala kompetens i leken.

4 Metod

I föreliggande avsnitt kommer vi att redogöra för studiens urval, metodval, genomförande av intervjuer, transkribering och analysprocess. Här kommer även studiens etiska ställningstaganden, tillförlitlighet och slutligen även vårt analysverktyg att presenteras.

4.1 Urval och undersökningsgrupp

Syftet med vår studie är som tidigare nämnts att identifiera olika kategorier utifrån verksamma förskollärares åsikter kring anknytning i förskolan, därmed ansåg vi att det skulle underlätta om vi använde oss av relevanta personer för vår studie. Det här resulterade i att vi har använt oss av det som Bryman (2011) benämner som bekvämlighetsurval, vilket innebär att urvalsgruppen består av personer som finns tillgängliga för forskaren. I vårt fall den plats och de deltagare vi har valt ut, det vill säga två förskolor och förskollärare, som är kända för oss sedan innan. Just den platsen och de individer som arbetar där är till fördel för vår studie eftersom den belyser förskolans verksamhet.

Via telefon kontaktade vi förskollärare på två olika förskolor där vi kort presenterade syftet med vår studie samt frågade om ett godkännande att skicka ut samtyckesblanketter (se bilaga 1). På samtyckesblanketterna informerades det återigen om studiens syfte, ett godkännande om att använda ljudinspelning samt om de etiska överväganden som studien har tagit hänsyn till. Det vill säga, *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet, 2002). Vi skickade ut tio stycken samtyckesblanketter varav fem kvinnliga förskollärare godkände ett deltagande om att bli intervjuade.

Anledningen till att vi kontaktade två förskolor var att vi ville få möjlighet att kunna identifiera så många olika kategorier som möjligt utifrån förskollärarnas åsikter. Hade vi enbart valt en förskola kunde de på så vis lett till färre kategoriseringar och studien hade troligtvis inte visat samma bredd. Vi har valt att inte skicka ut intervjufrågorna till respondenterna i förväg då vi inte ville att de skulle kunna förbereda sig på ämnet innan, på så vis anser vi att svaren blir spontana och ärliga.

4.2 Semistrukturerade intervjuer

Vi kommer att använda oss av semistrukturerade intervjuer eftersom den typen av intervju är att föredra då vår studie ska undersöka människors åsikter om ett särskilt ämne (Bryman, 2011).

Vidare menar Bryman att en semistrukturerad intervju är något mer styrd än en öppen kvalitativ metod eftersom forskaren i förväg har bestämt ett antal frågor eller teman intervjun ska kretsa kring. I och med att vi har ett bestämt fokus för intervjuerna anser vi att semistrukturerade intervjuer passar bra för vår studie. Bryman (2011) styrker det här och menar att om forskaren har ett någorlunda klart fokus innan intervjuerna börjar är semistrukturerade intervjuer att föredra för att resultatet ofta går att knyta till frågeställningarna eller det fokus forskaren bestämt sig för. Genom att intervjuas och samtala med människor får vi kunskap om deras erfarenheter och den värld de lever i, genom individens uttryckta åsikter (Kvale & Brinkmann, 2014). Det här blir viktigt för vår studie eftersom vårt intresse är att identifiera kategorier i respondenternas olika åsikter.

4.3 Genomförande av intervjuer

Då vår studie syftar till att undersöka olika individers åsikter och vilka kategorier som går att identifiera i samtalen med dem användes semistrukturerade intervjuer. Innan påbörjade intervjuer återberättade vi de etiska ställningstaganden som våra deltagare har fått ta del av i samtyckesblanketten, det här gjordes för att tydliggöra de krav som studien förhåller sig till. Sammanlagt intervjuade vi fem kvinnliga förskollärare på två olika förskolor, två på den ena förskolan och tre på den andra. Samtliga intervjuer genomfördes i vardera förskolas personalrum eftersom det rummet var något som förskollärarna hade förberett och hade som önskemål att vara i. Vi som studenter var flexibla och öppna för förslag på tid och plats, Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2011) menar att det är viktigt att den som blir intervjuad får bestämma tid och plats eftersom det annars kan bli känsligt att delta, därför fick förskollärarna i vår studie själva bestämma tid och plats för intervjun. Två av intervjuerna genomfördes på förmiddagen och tre på eftermiddagen efter förskollärarnas önskemål om tidpunkt. Intervjuerna varade i 23 - 55 minuter vilka sammanlagt pågick i 168 minuter.

Vi som studenter valde att båda delta vid intervjuerna eftersom vi anser att det kommer att underlätta för vår analys då båda deltar och lyssnar in vad som sägs i samtalen. Vi ställde alla frågor som vi hade formulerat enligt intervjuguiden, dock märkte vi efter de två första intervjuerna att en av frågorna (Vad innebär anknytning för dig?) inte kändes relevant då den kunde besvaras i en annan fråga och därför togs den frågan bort. Vi ändrade även ordningsföljden på frågorna efter hand eftersom respondentens svar knöt an till en annan fråga som inte var direkt efter och vi följde det nya spåret som samtalet tog. Det här menar Bryman

(2011) fungerar bra då en semistrukturerad intervju inte behöver följa samma ordning som i intervjuguiden (se bilaga 2). Som studenter valde vi att båda skulle ha lika mycket ansvar när det kommer till att ställa följdfrågor och försöka hålla samtalet inom relevans för studien

För att dokumentera intervjuerna använde vi oss av ljudupptagning via smartphone. Det här anser vi blir väsentligt för vår studie eftersom vi på så vis inte går miste om viktig information och kommer även att kunna gå tillbaka och höra intervjun vid upprepade tillfällen. Trost (2010) framhåller att ljudupptagning vid intervju är till stor fördel då man kan lyssna på materialet om och om igen och inte behöver göra anteckningar utan kan fokusera på frågorna och svaren. Senare samma dag lyssnade vi igenom ljudinspelningarna för att få ett första intryck, det här upprepades sedan vid flera tillfällen under kommande vecka. Bryman (2011) menar att det är till stor fördel att lyssna igenom materialet ett flertal gånger för att därefter kunna transkribera de delar som är av relevans.

4.4 Transkribering

Vår insamlade empiri har transkriberats för att möjliggöra analyserna av intervjuerna. Det här gjordes genom att vi lyssnade igenom det inspelade materialet vid ett flertal tillfällen. Vi översatte det inspelade materialet till skriftspråk och läste sedan igenom texten ett flertal gånger för att skapa en helhet och lära känna texten. Vi valde sedan ut den text, alltså de utdrag som var relevant för studiens syfte och frågeställning, en sådan utvald text kan kallas för meningsbärande enhet (Graneheim Hällgren & Lundman, 2012). När vi forskar kring samtal är det betydelsefullt att överväga hur vi transkriberar vårt material och noggrant välja ut de delar som ska vara med (Tholander & Tunqvist-Cekaite, 2009). Vi valde att inte ta med allt transkriberat material i vår analys då vissa delar i svaren inte hade tillräckligt mycket innehåll i förhållande till vårt ämne. Bryman (2011) menar att allt intervjumaterial inte behöver användas om det inte har något syfte för studien. Med det här i åtanke har vi inte heller valt att ta med olika ljud såsom skratt, harklingar eller stammningar eftersom det är oväsentligt för vår studie. Dock har vi valt att markera de ljud och pauser som förekommer i empirin med ... I utdragen har vi valt att ta ut vissa meningar som vi sedan analyserat, den text som var skriven före eller efter meningen är markerad med tre punkter inom hakparentes, [...], vilken betyder att några meningar inom ett stycke utelämnats (Språkrådet, 2008).

4.5 Analysprocess

När vi hade transkriberat materialet läste vi igenom de skrivna intervjuerna och betraktade dem i relation till studiens syfte och frågeställning. Vi läste igenom texterna vid upprepade tillfällen och valde sedan ut den data som var av relevans för studien. Då studien använder sig av kvalitativ innehållsanalys kategoriserade vi den utvalda data, det vill säga de meningsbärande utdragen (Graneheim-Hällgren & Lundman, 2012). De utdrag som vi ansåg mest relevanta för studiens syfte och frågeställning har vi valt att använda i arbetets resultat- och analysavsnitt. Därefter formulerade vi fyra olika teman som baserades på textens helhet. De teman som slutligen baserades på textens helhet var följande: *Barngruppens storlek, omsorg lärande och utveckling, relationer i förskolan och pedagogens roll*. Sedan kategoriserade vi förskollärarnas olika åsikter, det här gjorde vi genom att tolka deras åsikter och val av ord. Tholander och Tunqvist - Cekaite (2009) att när intresset riktas mot att försöka förstå och tolka det talade språket är det av stor vikt att fånga bland annat vad som sägs. Det här är betydande för oss då det har en avgörande roll för vår analys eftersom det är av intresse att identifiera de kategorier som framkommer i förskollärarnas åsikter. Det fanns en viss svårighet i att identifiera olika kategorier då flera av respondenterna uttryckte liknande åsikter. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2011) menar att ibland när intervjuaren upplever att svaren i intervjun blir liknande och inte ger någon ny kunskap pratas det om mättnad.

De utvalda meningsbärande utdragen kommer att presenteras tillsammans med tillhörande kategori som har identifierats vilka sedan följs av en analys. Vi kommer att knyta de olika kategorierna i relation till våra vetenskapsteoretiska utgångspunkter, relationell pedagogik och anknytningsteorin men dessa kommer inte att följa en viss ordning.

4.6 Etiska ställningstaganden

I vår studie har vi tagit hänsyn till de fyra grundläggande individskyddskraven i Vetenskapsrådets (2002) forskningsetiska principer, *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*.

Informationskravet innebär att forskaren informerar respondenterna om studiens syfte, studiens tillvägagångssätt och därtill hur insamlade data kommer att brukas. De skall även upplysa om respondenternas villkor för deltagande vilket innebär att det är frivilligt att delta och att de får

avbryta sin medverkan när de vill. Vi har informerat respondenterna både muntligt och med hjälp av en samtyckesblankett där informationen står skriven.

Samtyckeskravet innebär att respondenterna själva har rätt att bestämma över sin medverkan och därmed ska forskaren erhålla deltagarnas samtycke. Innan vi kunde genomföra våra intervjuer skickade vi ut samtyckesblanketter till berörd förskola och deltagare där de kunde ta del av information om villkor för deras deltagande. I undersökningar med barn krävs även samtycke från vårdnadshavare, vilket i vårt fall inte var relevant.

Konfidentialitetskravet betyder att uppgifter om deltagarna i undersökningen inte kommer att kunna identifieras, det vill säga att alla personuppgifter ska förvaras så att ingen utomstående kan få tillgång till dem. Vi har i vår studie säkrat anonymiteten på deltagarna genom att behålla data enbart inom forskarnas tillgänglighet, vi har även använt oss av fiktiva namn i vår studie.

Nyttjandekravet innebär att allt insamlat material enbart kommer att användas i forskningsändamål. Vi har informerat de berörda deltagarna både skriftligt och muntligt om att allt material, både det skriftliga och ljudupptagningarna enbart kommer att användas i syfte för vår studie.

4.6.1 Etiska dilemman

De etiska dilemman vi har i åtanke är att eventuella sekretessbelagda uppgifter kan framkomma i intervjuerna. Om så skulle hända kommer vi att avbryta ljudinspelningen, radera och börja om på nytt. Skulle någon annan som vistas på förskolan komma in under intervjun, och som inte har lämnat samtycke, skulle vi pausa inspelningen.

4.7 Studiens tillförlitlighet

Bryman (2011) menar att inom kvalitativa studier talas det om två viktiga begrepp tillförlitlighet och äkthet. Trost (2010) menar att trovärdighet kan användas i kvalitativa studier då resultaten sannolikt påverkas av forskarnas sätt att tolka data vilket samtidigt är en förutsättning för kvalitativ forskning. Enligt Bryman kan tillförlitlighet delas in i fyra delkriterier:

- Trovärdighet - Hur pass accepterad forskarens tolkning är av andra är beroende av vilken trovärdighet forskaren bedömt en berättelse har.

- Överförbarhet - Hur pass fylliga beskrivningarna är och till vilken grad resultaten är överförbara till en annan miljö.
- Pålitlighet - Ett granskande synsätt för att se till att alla delar av forskningsprocessen finns med, vilket även kan benämnas som reliabilitet.
- Möjlighet att styrka och konfirmera - Innebär att forskaren försöker säkerställa att hen inte genom personliga värderingar eller teoretisk inriktning påverkar undersökningens resultat utan agerat i god tro.

Eftersom vår studie har undersökt förskollärares åsikter kring hur barn ges möjligheter till anknytning i förskolan, är svaren kopplade till relevanta sammanhang i förskolan. Med det här i åtanke anser vi att vår undersökning visar en hög grad av tillförlitlighet då vi anser att deltagarna i vår studie har gett uppriktiga och spontana svar utifrån deras yrkesroll. Problematiken med den här typen av metod anser vi skulle kunna vara att svaren i intervjuerna inte nödvändigtvis överensstämmer med hur de tillfrågade agerar i verksamheten på förskolan.

4.8 Analysverktyg

För att kunna uppfylla studiens syfte samt för att kunna besvara vår frågeställning har vi valt att använda oss av kvalitativ innehållsanalys som ett verktyg för att analysera vår empiri. Kvalitativ innehållsanalys är väsentlig för att kunna identifiera olika kategorier och teman (Graneheim-Hällgren & Lundman, 2012) i vår data. Vilka kategorier och teman som har identifierats kommer att presenteras mer ingående under rubrik 5, resultat och analys.

4.8.1 Kvalitativ innehållsanalys

Graneheim-Hällgren och Lundman (2012) förklarar att det inom innehållsanalys finns två olika huvudinriktningar, en kvantitativ och en kvalitativ. Vi kommer att fokusera på den som berör den kvalitativa delen. Graneheim-Hällgren och Lundman (2012) menar att inom kvalitativ innehållsanalys fokuseras det på tolkning av texter, både ur intervjuer och den skrivna texten. Vidare förklarar författarna att en kvalitativ innehållsanalys används för att identifiera olika kategorier och/eller olika teman i en text.

5 Resultat och Analys

Här presenteras resultat och analys av den data vi har samlat in med kopplingar till studiens syfte och frågeställning. Efter att vi transkriberade vår empiri och valt ut den data som är av

relevans har vi med hjälp av vårt analysverktyg, kvalitativ innehållsanalys identifierat olika kategorier utifrån våra valda intervjuutdrag i relation till våra vetenskapsteoretiska utgångspunkter, relationell pedagogik och anknytningsteorin. Nedan presenteras återigen de olika inledande teman vi har identifierat och som baseras på textens helhet: *Barngruppens storlek, omsorg lärande och utveckling, relationer i förskolan och pedagogens roll*, vilka följs av de kategorier som har identifierats inom de olika teman, *mindre barngrupper påverkar barn positivt, omsorg, lärande och utveckling ska gå hand i hand, viktigt med goda relationer och pedagogen viktig som sekundär anknytningsperson*. Under varje kategori kommer sedan de meningsbärande intervjuutdragen att presenteras i form av kursiverad text vilka kommer att följas av en analys.

5.1 Tema: Barngruppens storlek

5.1.1 Kategori: Mindre barngrupper påverkar barn positivt

Annika:

“Jag tror att det har en jättestor betydelse för barnen...absolut inte stora barngrupper när man arbetar med små barn. Det blir för mycket intryck för barnen...de får inte lugn och ro. Det blir kaos!”

Sarah:

“Jag tycker att det ska vara mindre barngrupper och mer personal”.

Lotta:

“Jag tycker verkligen att grupperna ska vara mindre än vad de är...pratar man om småbarn ska det vara max 10 barn...för att man ska hinna ta hand om alla”.

Analys

“[...] absolut inte stora barngrupper när man arbetar med små barn. Det blir för mycket intryck för barnen...de får inte lugn och ro” uttrycker Annika. Vi tolkar den här åsikten som att hon tycker att barngrupperna ska vara mindre för att på så vis gynna barnens vistelse på förskolan positivt. Lotta: *“Jag tycker verkligen att grupperna ska vara mindre än vad de*

är...pratar man om småbarn ska det vara max 10 barn.” vi tolkar att Lotta precis som Annika är av den åsikt att mindre barngrupper är positivt för alla barn i förskolan. Vi kan se liknande mönster i båda förskollärarnas uttryckta åsikter kring barngruppernas storlek och dess betydelse för barnen i förskolan i relation till begreppet anknytningsperson. Vi tolkar deras åsikter som så att med för stora barngrupper kan även anknytningsbehoven försvåras vilket vi upplever i sin tur kan leda till färre möjligheter att knyta an till pedagogerna i förskolan. Vi upplever att de båda åsikterna håller sig inom samma identifierade kategori, nämligen den som menar att mindre barngrupper påverkar barn positivt. Vidare menar vi att genom förskollärarnas sätt att tala om frågan, till exempel när de uttrycker, “*verkligen att*” och “*absolut inte*” har en avgörande roll i hur vi uppfattar och identifierar kategorin. Vi tolkar att deras ordval stärker deras åsikter och på så vis tar en viss riktning då de lägger kraft på det som de verkar anse vara väsentligt och problematiskt i frågan, nämligen att det borde vara mindre barngrupper i förskolan.

Vi väljer att återigen ta upp Annika, Sarah och Lottas åsikter eftersom vi upplever att deras åsikter belyser den relationella pedagogiken på ett eller annat sätt. “[...] *absolut inte stora barngrupper när man arbetar med små barn. Det blir för mycket intryck för barnen...de får inte lugn och ro. Det blir kaos!*” och “*Jag tycker att det ska vara mindre barngrupper och mer personal*” samt “...pratar man om småbarn ska det vara max 10 barn...för att man ska hinna ta hand om alla”. Inom relationell pedagogik är relationer och mänskliga möten centrala delar och vi upplever att deras sätt att tala på innehåller dessa delar. Vi grundar vår tolkning utifrån hur de pratar om stora barngrupper, hinna se alla barn samt att ha mer personal i förskolan. Hur vi kan urskilja dessa delar, mänskliga möten och relationer är då de säger att om det är för stora barngrupper hinner de inte se alla barn och då menar vi att det troligtvis inte heller kommer att ske några möjligheter till *pedagogiska möten* vilket vi upplever i sin tur kan resultera i färre givande lärandetillfällen för barnen.

Sammanfattningsvis kan resultatet ovan tolkas som så att vi kan urskilja samma typ av kategori utifrån samtliga förskollärares åsikter. Det här görs med hjälp av de meningsbärande utdragen som vi har valt ut och som är väsentliga för vårt syfte och frågeställning. Slutsatsen vi kan dra är att utifrån sättet förskollärarna talar på tycks de lägga vikt på samma delar som de anser är väsentliga. Det här kan vara en förklaring till varför samtliga förskollärares åsikter identifierades inom samma kategori.

5.2 Tema: Omsorg, lärande och utveckling

5.2.1 Kategori: Omsorg, lärande och utveckling ska gå hand i hand

Kajsa:

“De hänger ihop...utan omsorg så kan du inte...det är där du skapar en viss trygghet och utan det får du inte med något lärande eller utveckling heller”.

Sarah:

“Jag tycker att omsorgsbiten är nummer 1...de är små och är här långa dagar. Men lärande är också viktigt”.

Annika:

“Jag tror att de går jättemycket hand i hand...får du inte den där grundläggande omsorgen och tryggheten så tror jag att du har svårt att lära dig också. Så länge man inte har den trygga omsorgen kan man inte lära...omsorg som är trygg leder till lärande och utveckling av sig självt tror jag”.

Analys

Kajsa: *“De hänger ihop...utan omsorg så kan du inte...det är där du skapar en viss trygghet och utan det får du inte med något lärande eller utveckling heller”.*

Vi tolkar det meningsbärande utdraget som att hon tycker att omsorg, lärande och utveckling går hand i hand. Även Annika uttrycker en liknande åsikt när hon säger att *“Jag tror att de går jättemycket hand i hand...får du inte den där grundläggande omsorgen och tryggheten så tror jag att du har svårt att lära dig också”.* Deras liknande åsikter gör att vi här kan identifiera kategorin som menar att omsorg, lärande och utveckling ska gå hand i hand, vilket vi kopplar till begreppet *educare*, där omsorg, lärande och utveckling ska bilda en helhet. När Annika uttrycker ” [...] får du inte den där grundläggande omsorgen och tryggheten så tror jag att du har svårt att lära dig också” upplever vi att åsikten återigen kan kopplas till *educare* som menar att pedagogik och omsorg inte går att urskilja, pedagogik är omsorg och omsorg är pedagogik.

Kajsa uttrycker att: “[...] utan omsorg så kan du inte...det är där du skapar en viss trygghet”. Sarah: “Jag tycker att omsorgsbiten är nummer 1... Annika: “Så länge man inte har den trygga omsorgen kan man inte lära”. I dessa åsikter upplever vi att alla uttrycker omsorgen som en grundläggande del när det kommer till barns lärande, vi tycker oss här kunna identifiera en koppling mellan omsorgen och anknytningens betydelse. Denna tolkning gör vi då bland annat Annika säger: ”Så länge man inte har den trygga omsorgen kan man inte lära.” Vi upplever att vi här kan urskilja en koppling till *anknytning* och inte enbart till omsorg då anknytningsteorin menar att utan den tidiga omvårdnaden möjliggörs inte anknytningen och då försvåras barns utveckling och på så vis deras lärande.

Ytterligare ett begrepp som går att urskilja inom kategorin, omsorg, lärande och utveckling ska gå hand i hand är anknytningsteorins begrepp trygg bas, vilket menar att barnet behöver en trygg bas för att våga utforska och lära. Sarah: “Jag tycker att omsorgsbiten är nummer 1...de är små och är här långa dagar. Men lärandet är också viktigt.” Det här kan enligt oss tolkas som att Sarah anser att det är viktigt att hon fungerar som en trygg bas för barnen eftersom de spenderar mycket tid på förskolan. Denna tolkning gör vi utifrån hennes val av ord, “omsorgsbiten är nummer 1” och “de är små och är här långa dagar.” då vi upplever att orden antyder att hon vill finnas där för barnens trygghet.

Resultatet kan sammanfattas som så att samtliga förskollärare höll sig inom samma kategori vilken vi kunde identifiera genom deras uttryck att omsorg, lärande och utveckling ska gå hand i hand och att de även ska utgöra en trygg bas för barnen. Förskollärarna uttryckte även att utan trygghet möjliggörs heller inget lärande hos barnen.

5.3 Tema: Relationer i förskolan

5.3.1 Kategori: Viktigt med goda relationer

Lotta:

“Jätteviktigt...vi tillbringar så mycket tid tillsammans och vi måste kunna fungera socialt både med vuxna och med barnen...det är jätteviktigt med relationer för att alla ska känna sig välkomna”.

Kajsa:

“Jag tycker att det är jätteviktigt med relationer för att kunna föra en bra dialog med föräldrarna så att dem känner sig trygga...ger man trygga föräldrar blir det trygga barn på förskolan. Det är också viktigt med bra relationer för att kunna möta varje barns behov...jag kan hjälpa barnet mycket mer om jag har en bra relation med det och vet vad det behöver när det är ledset eller argt...istället för att utgå från något som så här ska det vara”.

Analys

Lotta: *“Jätteviktigt...vi tillbringar så mycket tid tillsammans och vi måste kunna fungera socialt både med vuxna och med barnen...”* och Kajsa: *“Jag tycker att det är jätteviktigt med relationer för att kunna föra en bra dialog med föräldrarna så att dem känner sig trygga...”*. De utvalda åsikterna gör att vi identifierar den kategori som säger att det är viktigt med goda relationer i förskolan, vi upplever att deras åsikter genomsyras av den relationella pedagogiken vilken menar att relationer är det mest väsentliga för barns lärande.

Kajsa: *“...det är också viktigt med bra relationer för att kunna möta varje barns behov...jag kan hjälpa barnet mycket mer om jag har en bra relation med det och vet vad det behöver när det är ledset eller argt”*. Kajsas fortsatta åsikt tolkar vi håller sig inom samma kategori men nu kan vi även tyda inslag av anknytningsteorin vilken menar att anknytningen har stor betydelse för barns relationsskapande. Vi upplever att vi här kan se ett mönster i Kajsas åsikt mellan den relationella pedagogiken och anknytningsteorin som säger att barnens lärande kan försvåras om relationer försummas. Relationell pedagogik menar att utan relationer möjliggörs inget lärande och även anknytningsteorin poängterar att relationer är betydelsefulla för individens utveckling och lärande.

Lotta uttrycker att: *“det är jätteviktigt med relationer för att alla ska känna sig välkomna”*. Än en gång nämner vi återigen Kajsas åsikt: *“...jag kan hjälpa barnet mycket mer om jag har en bra relation med det och vet vad det behöver när det är ledset eller argt...”*. Vi upplever att det sättet förskollärarna talar om relationer har betydelse för hur de sedan skapar olika relationer i förskolan. De nämner vikten av att bemöta varje barn och att ge dem utrymme för deras olika känslor, vilket kan ses som en del i anknytningsteorin och begreppet *trygg bas* som menar att barnen ska känna sig trygga att kunna komma till pedagogen och känna sig välkommen och bli bemött oavsett känsla.

Vi tolkar även den kategori som råder och förskollärarnas sätt att tala om relationer som att de arbetar utifrån relationell pedagogik och en av de fyra grundpelarna, *pedagogisk rörelse*, eftersom de tycks arbeta medvetet med och planera verksamheten utifrån relationens betydelse, då både Lotta och Kajsa uttrycker att det är “...*jätte viktigt med relationer...*”.

Ovanstående resultat kan sammanfattas och tolkas som att samtliga pedagoger menar att relationer är grunden när det kommer till att möta varje individs behov, både när det kommer till barn och föräldrar. Deras sätt att tala om relationer tolkar vi som att det är något som på sikt gynnar barns lärande och utveckling. De meningsbärande utdragen håller sig tydligt inom den kategorisering som har gjorts, nämligen den som menar att det är viktigt med goda relationer.

5.4 Tema: Pedagogens roll

5.4.1. Kategori: Pedagogen viktig som anknytningsperson

Sarah:

“Självklart måste man finnas där för barnen när de är ledsna, trötta...allra viktigast när man arbetar med de små barnen. Man vill känna att man räcker till för alla. Man försöker vara en trygg person som finns där. Viktigt att bekräfta barnens känslor, man får vara arg och ledsen men jag finns här för dig om du behöver mig... men det är ändå viktigt att ge barnet utrymme men återkomma efter en stund. Det måste finnas närhet och distans på en lagom nivå”.

Annika:

“Det är självklart, jag är ju komplement när inte föräldern finns där. Jag ska vara den som de känner trygghet till...barn ska kunna bli arga på mig, vara glada, skämta och skoja. Jag ska vara allt det som föräldrarna inte kan vara när de är iväg och studerar eller arbetar. För mig ska tryggheten alltid vara i fokus...skulle jag känna att anknytningen saknas så är det det jag skulle fokusera på, ett barn ska alltid känna sig bekvämt och tryggt”.

Analys

Annika: “Jag ska vara den som de känner trygghet till...barn ska kunna bli arga på mig, vara glada, skämta och skoja. Sarah uttrycker att: “Man vill känna att man räcker till för alla. Man

försöker vara en trygg person som finns där". Sättet Annika och Sarah pratar om att vara en trygghet för barnen gör att vi identifierar kategorin, pedagogen viktig som anknytningsperson.

När Annika säger "*...barn ska kunna bli arga på mig, vara glada, skämta och skoja*", hennes val av ord kopplar vi till begreppet *trygg bas* då vi tolkar det som att Annika menar att hon ska utgöra en *trygg bas* dit barnen kan komma vid behov. Vi drar här paralleller mellan några av anknytningsteoriens begrepp, *trygg bas* och *sekundär anknytningsperson* då vi anser att båda begreppen har liknande innebörd när det kommer till att se till barns behov av trygghet.

Annika: "*För mig ska tryggheten alltid vara i fokus...skulle jag känna att anknytningen saknas så är det jag skulle fokusera på, ett barn ska alltid känna sig bekvämt och tryggt*".

Jag ska vara allt det som föräldrarna inte kan vara när dem är iväg och studerar eller arbetar."

Hennes sätt att tala tolkar vi som att hon fortfarande håller sig inom den redan identifierade kategorin det vill säga, pedagogen viktig som anknytningsperson. Här kopplar vi pedagogens roll till *sekundär anknytningsperson* som enligt anknytningsteorin ska finnas där som en ersättningsperson för vårdnadshavarna. Tolkningen styrks ytterligare när Annika säger: "*Jag ska vara allt det som föräldrarna inte kan vara när dem är iväg och studerar eller arbetar.*" det hon här säger kännetecknar innebörden av en sekundär anknytningsperson. När Annika säger: "*För mig ska tryggheten alltid vara i fokus...skulle jag känna att anknytningen saknas så är det jag skulle fokusera på*" här tolkar vi återigen hennes tidigare sätt att tala kring anknytningen som så att hon målmedvetet arbetar för att skapa trygga relationer till barnen som ett pedagogiskt tillvägagångssätt och för att på så vis möjliggöra anknytning för dem.

Sammanfattningsvis tolkar vi ovanstående resultat som att pedagogerna håller sig till den kategori som har identifierats, pedagogen viktig som anknytningsperson. De uttrycker att de själva ska finnas där för barnen och vara ett komplement när föräldrarna är iväg och arbetar eller studerar. De menar att mänskliga möten är centralt för att kunna knyta an till barnen och att det behövs pedagogiska tillvägagångssätt för att bygga relationer som i sin tur ska skapa trygg anknytning till dem som förskollärare.

5.5 Sammanfattning resultat

De kategorier som framträder är, *mindre barngrupper påverkar barn positivt, omsorg, lärande och utveckling ska gå hand i hand, viktigt med goda relationer och pedagogen viktig som anknytningsperson.*

Förskollärarna talar om relationernas betydelse för att kunna skapa en trygg anknytning till barnen, de lyfter även vikten av att de ska fungera som en trygg sekundär anknytningsperson när föräldrarna inte är där. De beskriver anknytningen som något viktigt och de kopplar det till barns trygghet i förskolan vilken de uttrycker är grunden för att barn ska kunna utvecklas och lära. Vad som även kan tydas i resultaten är att förskollärarna lyfter vikten av att omsorg och lärande hänger ihop. Gällande barngruppernas storlek uttryckte de att om barngrupperna var för stora försvåras möjligheterna till att skapa relationer med barnen. Utifrån förskollärarnas sätt att tala kunde vi utläsa en medvetenhet och ett förhållningssätt som främjar barnens möjligheter till att skapa trygga relationer. Avslutningsvis sammanfattas de identifierade kategorierna med att tydligt visa på vikten av värdefulla möten och att finnas där för barnen vid deras behov för att på så vis möjliggöra för trygghet, utveckling och lärande för barnen.

6 Diskussion

Vårt syfte med studien har framförallt varit att ta del av och belysa dagens verksamma förskollärares åsikter kring hur barn ges möjlighet till anknytning i förskolan och med hjälp av åsikterna identifiera vilka olika kategorier som framträder. Med hjälp av vårt analysverktyg kvalitativ innehållsanalys har vi kunnat analysera intervju svaren och identifierat de olika kategorier som har framkommit i samtalen med förskollärarna i relation till våra vetenskapsteoretiska utgångspunkter, relationell pedagogik och anknytningsteorin. Genom att vi har analyserat intervju svaren i relation till de olika vetenskapsteoretiska perspektiven har vi på så vis fått intressanta reflektioner kring det aktuella ämnet. Nedan kommer vi att diskutera studiens metod, resultat och analys.

6.1 Metoddiskussion

Vi är själva blivande förskollärare och har olika föreställningar om hur arbetet i förskolan kan se ut och gå till, vi vet även hur vi skulle vilja förhålla oss kring olika områden inom förskolans verksamhet. Därför har det varit extra intressant att ta del av just dagens verksamma förskollärare och deras åsikter kring hur barn ges möjlighet till anknytning i förskolan.

Vi kontaktade förskolorna via telefon innan vi skickade ut samtyckesblanketterna, det här upplevde vi var positivt eftersom vi fick en bra första kontakt med förskollärarna. Semistrukturerade intervjuer som metod har varit till fördel för vår studie eftersom vårt intresse har fokuserat på ett specifikt ämne. Vi har använt sådana frågor som har varit relevanta för studiens vilket har gjort att vi med fördel har kunnat besvara och hålla oss till vårt syfte och frågeställning. Dock ser vi en viss svaghet med att använda den här typen av intervjuer, eftersom vi har ett visst ämne vi ska hålla oss till kan frågorna på så vis bli ledande. Det här kan göra att den som blir intervjuad tror eller förväntar sig att svara på ett visst vis, eller svara så som den tror att vi vill. Men å andra sidan, hade vi till exempel använt oss av gruppintervjuer hade det kunnat bli många olika samtal vilket hade kunnat leda oss från ämnet och vi hade troligtvis inte fått den data och empiri som vi hade behövt för vår studie. Vårt val att använda oss utav ljudupptagning har varit till fördel för vår studie eftersom vi ville tolka och kategorisera förskollärarnas olika åsikter. Dock menar vi att med ljudupptagning blir det mycket material att transkribera då även irrelevanta delar måste bearbetas, trots det här ser vi ändå en fördel med ljudupptagning eftersom vi på så vis kunde gå igenom materialet vid upprepade tillfällen. Deltagarna i vår studie bestod endast av kvinnor vilket enligt oss kan bero på att förskolan är ett kvinnodominerat yrke, samt att det helt enkelt inte fanns några män tillgängliga på de utvalda förskolorna. Inga etiska dilemman uppstod under våra intervjuer, därför behövde vi inte heller vidta de åtgärder vi tidigare nämnt under rubrik 4.5.1 etiska dilemman.

Vårt val att utgå ifrån kvalitativ innehållsanalys som analysverktyg i relation till relationell pedagogik och anknytningsteorin har varit givande för att kunna analysera och kategorisera respondenternas åsikter och på så vis kunna besvara vårt syfte och frågeställning. De nackdelar vi upplevde med den här typen av analysverktyg var att det kan vara svårt att neutralisera våra åsikter och värderingar när vi kategoriserade andras åsikter. Det vill säga att våra tankar kring förskollärarnas åsikter och de kategoriseringar vi identifierade kanske inte alls stämmer med deras egentliga åsikter. Vi anser dock att vi ändå har haft en öppenhet mot materialet då vi utarbetat våra teman och kategorier.

6.2 Resultat och analysdiskussion

Vår studie grundar sig på vårt intresse för anknytningens betydelse för barns utveckling och lärande i förskolan. Vi ville med vår studie ta del av och belysa dagens verksamma förskollärares åsikter kring hur barn ges möjlighet till anknytning i förskolan. Det har vi gjort genom att intervjua dem och identifierat vilka olika kategorier som råder utifrån deras åsikter. Vi kommer nu att diskutera de identifierade kategorierna i relation till relationell pedagogik och anknytningsteorin.

Vi tolkar utifrån förskollärarnas åsikter och de kategorier som identifierats att den huvudsakligen utgår från en relationell pedagogik men även från anknytningsteorin. Vi upplever att i sättet de talar på lägger de vikt vid relationers betydelse för barns lärande och att tryggheten är det dem anser som grundläggande för barns lärande. Det här tolkar vi går att förstå när de talar kring barngruppernas storlek där de menar att i för stora barngrupper hinner de inte se alla barn och på så vis kan de inte skapa relationer till barnen, det här går att förstå utifrån Aspelins och Perssons (2011) tankar om att relationer borde ha en mer given och större betydelse i utbildningen. Förskollärarna i vår studie antyder att i linje med Aspelin och Persson (2011) måste vi fokusera på det som är viktigt och värdefullt i utbildningen nämligen relationer. Aspelin och Persson (2011) överensstämmer med Bowlbys (2010) anknytningsteori att relationer är viktiga och har en stor betydelse för barns utveckling.

Trots vårt starka intresse för anknytning och dess vikt i förskolan ställer vi oss kritiska då vi ifrågasätter vad som händer om vi som förskollärare inte ger alla barn möjligheter till att knyta an och skapa relationer i förskolan. Allmänna Barnhuset (2007) poängterar nämligen vikten av anknytningen och att det är en förutsättning för barnets fortsatta utveckling.

Ur analyserna om barngruppernas storlek framgår det även att pedagogerna vill vara närvarande för barnen. Vi tolkar det som att förskollärarnas sätt att tala på kan förklaras som att de vill fungera som en trygg bas (Bowlby, 2010) och vara lyhörda inför barnens behov. Det här kan förstås i relation till tidigare forskning som menar att en trygg bas är betydande för barnens möjligheter till utforskande då det är i utforskandet barn gör sin kunskapsinhämtning (Hagström 2016 och Jovanovic et al. 2016).

Vi tolkar det även som att det framkommer en medvetenhet i förskollärarnas åsikter kring barns anknytningsbehov. Många av de intervjuade förskollärarnas åsikter håller i enlighet med Bowlbys (2010) anknytningsteori om att barn behöver anknytning för att kunna lära och utvecklas. När de intervjuade förskollärarna resonerar kring anknytning och rollen de har som pedagoger återkommer många av dem till den fysiska tillgängligheten och menar att det här är något som resulterar i att barnet känner sig tryggt. Barn behöver närhet av en vuxen som kan tyda deras signaler (Bowlby, 2010). Det här kan förstås som *sekundär* anknytningsperson (Bowlby, 2010), som innebär att till exempel som förskollärare (Hagström, 2010) kunna fungera som en ersättningsperson när inte föräldrarna är där.

Eftersom mycket tyder på att anknytning är betydelsefullt redan från barnets mycket tidiga ålder var det av intresse att få ta del av sättet förskollärare talar kring hur barn ges möjlighet till anknytning i förskolan och vilka olika kategoriseringar som kunde identifieras. Förskollärarna idag har som uppgift att följa alla de olika riktlinjer och strävansmål som förskolans läroplan har skrivit fram, men hur utförlig är den egentligen när det kommer till anknytningens betydelse i förskolan? Följaktligen ställer vi oss frågan, hur enkelt är det för dagens förskollärare att faktiskt kunna förhålla sig till den diffusa förklaringen?

Skolverket (2016, s.5) skriver att *“Omsorg om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande ska prägla arbetet i förskolan. Hänsyn ska tas till barnens olika förutsättningar och behov”*. Vi tolkar det som att läroplanen endast snuddar vid begreppet anknytning i förskolan, dock utan en djupare förklaring och förståelse. Efter vi nu har fått ta del av dagens verksamma förskollärares åsikter kring hur barn ges möjlighet till anknytning i förskolan och de kategoriseringar som har identifierats förstår vi nu att anknytningen finns där, men den skulle behöva diskuteras, bli mer uttalad och få ta mycket mer plats i förskolans verksamhet. Utifrån ovanstående resonemang menar vi att vårt examensarbete har hög relevans för förskolans verksamhet eftersom det kastar ljus på en av de viktigaste grundstenarna för barns utveckling och lärande, nämligen anknytning.

7 Didaktiska implikationer

Studien har gjort det möjligt att synliggöra några av dagens verksamma förskollärares åsikter kring hur barn ges möjlighet till anknytning i förskolan samt hur det påverkar deras utveckling och lärande. Med hjälp av studien har vi även fått möjlighet att ta reda på vilka olika

kategoriseringar som går att identifiera i dagens verksamma förskollärares olika åsikter kring begreppet anknytning.

Studiens didaktiska implikationer för förskolan är att den förhoppningsvis ska öppna upp för diskussioner och samtal mellan pedagogerna på förskolan kring begreppet anknytning och att det på så vis kan komma att få en större och mer given plats i förskolans verksamhet.

Vår förhoppning är att pedagoger ska kunna använda vår studie för att uppmärksammas på vikten av anknytningens betydelse för barns lärande och utveckling. Vi menar att genom att pedagoger blir medvetna om anknytningens betydelse för barns hela utveckling kan de på så vis stötta och upptäcka barnens olika anknytningsbehov.

8 Slutsats

Även om vår studie har varit för liten i den omfattningen att kunna dra generella slutsatser anser vi att den genom att göra förskollärarnas röster hörda har lyckats lyfta fram relevanta faktorer kring hur barn kan ges möjligheter till anknytning i förskolan.

Utifrån våra resultat och analyser har det framkommit att de åsikter som idag råder bland dagens verksamma förskollärare kan kategoriseras på många olika sätt och att deras åsikter spelar en väsentlig roll när det kommer till hur och om de möjliggör anknytning för barnen i förskolan.

Dagens förskollärare belyser vikten av relationernas betydelse och att tryggheten är en viktig grund för anknytningen. Det framgår i resultatet att samtliga förskollärare i viss mån har liknande åsikter när det kommer till hur barn kan ges möjlighet till anknytning, det här framkommer tydligt genom deras val av ord.

Sammanfattningsvis drar vi slutsatsen av studien att anknytning har en betydande roll för barns lärande och utveckling och att studiens pedagoger uttrycker att goda relationer är vägen för att kunna möta varje barns anknytningsbehov. De olika kategorier som har identifierats i arbetet utifrån förskollärarnas åsikter visar tydligt på vad de anser är viktigt för anknytningen i förskolan.

9 Förslag till fortsatt forskning

Syftet med den här studien var att ta del av och identifiera olika kategorier i förskollärarnas åsikter kring hur barn ges möjlighet till anknytning i förskolan. De resultat vi har fått fram genom att samtala och ta del av förskollärares åsikter leder oss vidare till förslag på fortsatt forskning inom området. Vidare forskning skulle kunna genomföras med hjälp av observationer, där vi hade kunnat observera förskollärarna i hur och om de förhåller sig till anknytning i förskolans verksamhet.

Vad som även skulle vara av intresse är att få in mer forskning ur ett barns perspektiv, hur upplever barnen själva deras egen vistelse på förskolan. Genom observationer och intervjuer tillsammans med barnen hade den lilla rösten kunnat bli hörd, vilket är oerhört viktigt och värdefullt att lyfta. I det stora hela anser vi att det behövs mer forskning om hur barn kan ges möjligheter till anknytning till andra än enbart vårdnadshavaren och vi anser att vår forskning är en start på vägen för att nå dit.

10 Författarnas disposition

Vi har båda två tagit lika mycket ansvar i utformandet av arbetet, vi har kompletterat varandras skrivande i studiens alla rubriker. När det kommer till att söka efter tidigare forskning har vi delat upp sökandet, därefter har vi delgett varandra informationen och sedan sammanställt det tillsammans.

Referenser

- Ahrne, G., Ahrne, G. & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. (1. uppl.) Malmö: Liber.
- Allmänna barnhuset (2007). *Att knyta an, en livsviktig uppgift: om små barns anknytning och samspel*. (Omarb. uppl.) Stockholm: Allmänna Barnhuset.
- Aspelin, J. & Persson, S. (2011). *Om relationell pedagogik*. (1. uppl.) Malmö: Gleerup.
- Asplund, T. (2014). *Climate change frames and frame formation: an analysis of climate change communication in the Swedish agricultural sector*. (1. ed.) Diss. (sammanfattning) Linköping: Linköpings universitet, 2014. Linköping.
- Barnomsorg och skolakommittén (1997). *Att erövra omvärlden: förslag till läroplan för förskolan: slutbetänkande*. Stockholm: Fritze.
- Bowlby, J. (2010). *En trygg bas: kliniska tillämpningar av anknytningsteorin*. (2. utg.) Stockholm: Natur & kultur.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Buyse, E., Verschueren, K. & Doumen, S. (2009). *Preschoolers' Attachment to Mother and Risk for Adjustment Problems in Kindergarten: Can Teachers Make a Difference?* Department of Psychology, Center for School Psychology, 20(1), ss. 33–50.
- Commodari, E. (2013). *Preschool teacher attachment, school readiness and risk of learning difficulties*. Early Childhood Research Quarterly, 28, 123–133.
- Cugmas, Zlatka. (2011): *Relation between children's attachment to kindergarten teachers, personality characteristics and play activities*. Early child Development and Care, (181), 9 1271-1289
- Ekström, K. (2007). *Förskolans pedagogiska praktik: ett verksamhetsperspektiv*. Diss. Umeå: Umeå universitet, 2007. Umeå.
- Eriksson – Zetterquist, U & Ahrne, G. (2011). Att få kunskap om samhället genom att fråga folk. I Ahrne, G., Ahrne, G. & Svensson, P. *Handbok i kvalitativa metoder*. (1. uppl.) (s.34–53) Malmö: Liber.

- Förskolans kvalitet och måluppfyllelse 2015–2017 - delrapport 1 [Elektronisk resurs]*. (2016). Skolinspektionen.
- Hagström, B. (2010). *Kompletterande anknytningsperson på förskola*. Diss. Lund: Lunds universitet, 2010. Malmö.
- Hagström, B. (2016). Anknytning handlar om tillit. I Riddersporre, B. & Bruce, B. (red.). *Omsorg i en förskola på vetenskaplig grund*. (1. utg.) (s. 103–117). Stockholm: Natur & kultur.
- Halldén, G. (2016). Omsorg i förskolan och omsorg om förskolan. I Riddersporre, B. & Bruce, B. (red.). *Omsorg i en förskola på vetenskaplig grund*. (1. utg.) (s. 35–45). Stockholm: Natur & kultur.
- Halldén, G. (red.) (2007). *Den moderna barndomen och barns vardagsliv*. Stockholm: Carlsson.
- Hammarström-Lewenhagen, B. (2013). *Den unika möjligheten: en studie av den svenska förskolemodellen 1968–1998*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2013. Stockholm.
- Jovanovic J, Brebner C, Lawless A & Young J (2016) *Childcare educator's understanding of early communication and attachment*. Australian Journal of Early Childhood s. 95–105
- Kihlbom, M., Lidholt, B. & Niss, G. (2009). *Förskolan för de allra minsta: på gott och ont*. Stockholm: Carlsson.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3. [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Lundman, B & Hellgren Graneheim, U. (2012). Kvalitativ innehållsanalys. I Granskär, M. & Höglund-Nielsen, B. (red.). *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. (2., [rev.] uppl.) (s. 187–196). Lund: Studentlitteratur.
- O'Connor, E & McCartney, K. (2006). *Testing Associations Between Young Children's Relationships With Mothers and Teachers*. Journal of Educational Psychology, 98(1), ss. 87–98.

- Quan-McGimpsey, S., Kuczynski, L. & Brophy, K. (2011). *Early education teachers' conceptualizations and strategies for managing closeness in child care: The personal domain*. *Journal of Early Childhood Research*, 9(3), ss. 232–246.
- Rosenqvist, A. (2014). *Förskollärares beskrivningar av barngruppsstorlekar i förskolan* [Elektronisk resurs]. Skollagen. SFS 2010:800.
- Siraj-Blatchford, Iram; Sylva, Kathy; Muttocks, Stella; Gilden, Rose & Bell, Danny (2002) *Researching Effective Pedagogy in the Early Years*. London: DFES
- Skalická, V., Belsky, J., Stenseng, F., & Wichstrøm, L. (2015). *Preschool age problem behaviour and teacher-child contact in school: Direct and moderation effects by preschool organization*. *Child Development*, 86, 3, 955–964.
- Skolverket (2016). *Förskolan: reviderad 2016*. (2 rev. uppl.) Stockholm: Skolverket.
- Språkrådet (2008). *Svenska skrivregler*. (3., [utök.] utg.) Stockholm: Liber.
- Sundström, U. (2012) <http://www.lararnasnyheter.se/lararnas-tidning/2012/11/29/trygghet-gar-fore-inlarning>.
- Tholander, M. & Cekaite Thunqvist, A. (2009). *Konversationsanalys. Handbok i kvalitativ analys*. (S. 154–177).
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. (4., [omarb.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Verissimo M, Santos J. A & Fernandes C (2014) *Associations Between Attachment Security and social Competence in Preschool Children* Wayne State University Press s. 86–99
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Williams, P. (2015). Gruppstorlekens betydelse för barns möjligheter att lära och utvecklas i förskolan. I Vetenskapsrådet. *Resultatdialog 2015 [Elektronisk resurs]: forskning inom utbildningsvetenskap* (s. 261–271). Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Williams, P., Sheridan, S. & Pramling Samuelsson, I. (2016). *Barngruppens storlek i förskolan: konsekvenser för utveckling och kvalitet*. (1. utg.) Stockholm: Natur & kultur.

Bilaga 1 Samtyckesblankett

Hej!

Vi heter Malin Johansson och Mette Carlsson och vi studerar till förskollärare på Högskolan i Halmstad. Vi har precis påbörjat vårt examensarbete där vi kommer att göra en mindre studie om hur pedagoger talar kring anknytning i förskolan.

Vår studie kommer att genomföras med hjälp av enskilda intervjuer, som kommer att dokumenteras både skriftligt och med ljudupptagning. Intervjun kommer att genomföras på din arbetsplats om du inte har några andra önskemål. Vilken dag och tid intervjun ska utföras kommer vi överens om via telefon eller mail. Det krävs inga förberedelser för dig som deltagare. Du har dock möjlighet att ställa frågor angående studien innan intervjun påbörjas. Intervjun beräknas högst pågå i 30 minuter. Vi vill poängtera att det som framgår i intervjun är det intressanta och vi kommer därför inte att analysera dig som enskild person.

I vår studie tar vi hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer vilka uttrycks som individskyddskrav: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet*. Ni har rätt att när som helst avbryta eller ångra er. Undersökningen kommer hållas konfidentiell, det vill säga att namn och platser kommer bytas ut till fingerade namn. Intervjumaterialet kommer endast att användas i vårt examensarbete och när studien är genomförd kommer det insamlade materialet förstöras. När vårt examensarbete är klart kommer det publiceras på internet via Högskolan i Halmstad där ni kan få ta del av det.

Vänliga hälsningar,

Malin och Mette

Om ni har frågor hör gärna av er till oss,

Malin Johansson, 07xx-xx xx xx eller malijo14@student.hh.se

Mette Carlsson, 07xx-xx xx xx eller metcar14@student.hh.se

Jag samtycker till att delta i studien

Namn-teckning

Bilaga 2 Intervjuguide

Förberedande frågor:

- ❖ Hur länge har du arbetat inom förskola?
- ❖ Hur är en trygg förskola för dig?

Barngruppens storlek:

- ❖ Hur tänker du kring barngruppernas storlek i förskolan?
- ❖ Upplever du att barngruppens storlek skulle kunna påverka barnen?

Pedagogens roll:

- ❖ Hur tänker du kring relationer i förskolan?
- ❖ Hur ser du dig själv som anknytningsperson och hur förhåller du dig till det här i praktiken?

Anknytningens påverkan på lärande och utveckling:

- ❖ Hur tänker du kring omsorg, lärande och utveckling?
- ❖ Vad innebär begreppet anknytning för dig?

Styrdokumentet:

- ❖ Hur tolkar du begreppet anknytning utifrån läroplanen?

Följdfrågor:

- ❖ I så fall hur?
- ❖ Skulle du kunna ge något exempel?
- ❖ Kan du utveckla dina åsikter

Mette Carlsson

Malin Johansson

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se